

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Addysg
Aelod Cabinet:	Cyng. Beca Brown, Aelod Cabinet Addysg
Swyddog perthnasol:	Debbie A W Jones
Dyddiad y cyfarfod:	23 Ionawr 2024

1. Penderfyniad a Geisir:

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Cefndir/ Cyflwyniad

Pwrpas yr adroddiad yma yw eich diweddarau ar beth sydd wedi'i gyflawni yn y maes rwy'n gyfrifol amdano fel Aelod Cabinet Addysg. Mae hyn yn cynnwys cynnydd yn erbyn argymhellion adroddiad Estyn ar wasanaethau Addysg yr Awdurdod, amlinellu'r diweddaraf gyda'r addewidion yng Nghynllun y Cyngor; gwaith dydd i ddydd yr Adran; ynghyd â'r diweddaraf o ran cynllun arbedion a thoriadau.

Yn gyntaf, fodd bynnag, hoffwn longyfarch Gwern ap Rhisiart ar gael ei benodi'n bennaeth Addysg Gwynedd yn ddiweddar. Mae Gwern eisoes wedi cychwyn ar ei swydd, ac rwy'n edrych ymlaen i'r cyfnod newydd hwn i'r Adran Addysg ac ysgolion o dan ei arweiniad. Fel Aelod Cabinet Addysg, rwyf eisoes wedi cydweithio'n agos gyda Gwern, ac rwy'n edrych ymlaen at barhau i gydweithio a chynllunio gyda'r nod o wynebu cyfleoedd a heriau'r dyfodol er budd plant a phobl ifanc Gwynedd.

Ym mis Mehefin, cynhaliwyd arolygiad gan Estyn o wasanaethau Addysg yr Awdurdod a chyhoeddwyd yr adroddiad ar 20 Medi 2023. Mae'r adroddiad yn gadarnhaol ac rwy'n hynod o falch o hynny, gan ei fod yn brawf o waith caled a chyfraniad pawb yn y gyfundrefn.

Rydym yn gweithredu ar Gynllun y Cyngor 2023-28, ac yma rwyf yn adrodd ar y cynnydd a wnaed hyd at ddiwedd Rhagfyr 2023, gan gydnabod ei bod yn parhau'n ddyddiau cynnar yng nghyd-destun rhai o'r addewidion sy'n newydd yn y ddogfen ers Ebrill y llynedd eleni. Er hynny, mae'r holl faterion wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu

craftu gennyf mewn cyfarfod herio perfformiad, ac rwyf yn fodlon gyda pherfformiad yr Adran, a byddaf yn ymhelaethu ar y cynnydd yn yr adroddiad.

3.2 Rhesyw a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Perfformiad Addewidion Cynllun y Cyngor

Trawsnewid addysg ar gyfer plant yn eu blynyddoedd cynnar

Mae ymgynghorydd allanol wedi'i gomisiynu i ddatblygu ein platfform gwybodaeth ar gyfer y maes blynyddoedd cynnar mewn ymateb i'r hyn y mae plant a theuluoedd Gwynedd a darparwyr / gwasanaethau'r blynyddoedd cynnar wedi ei ddweud wrthym am gymhlethdod mynediad i wasanaethau. Rydym hefyd wedi llunio Cynllun Gweithredu drafft, ynghyd â chynnal cynlluniau ymgysylltu penodol gyda'r cyhoedd a gweithdai gyda phartneriaid ar yr elfennau iaith a lleferydd, ynghyd â threfniadau cyfathrebu fydd yn gyfrwng i siapia strategaeth newydd ar gyfer y maes Blynyddoedd Cynnar yng Ngwynedd. Rwy'n edrych ymlaen i adrodd ymhellach ar gynnydd y maes allweddol bwysig hwn y tro nesaf.

Cinio ysgol am ddim

Ym mis Rhagfyr 2021, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei chynllun i ddarparu cinio am ddim i holl ddisgyblion cynradd ar draws Cymru. Ers y cyhoeddiad, mae gwaith sylweddol wedi ei gyflawni ar y cyd rhwng yr Adran Addysg a'r Tîm Datblygu Eiddo i sicrhau fod pob un o ysgolion cynradd y sir gyda'r offer pwrpasol, ynghyd â gofod bwyta priodol ar gyfer galluogi pob disgybl i allu manteisio ar y cynllun.

Ers 1 Medi 2023, rwy'n hynod o falch fod pob dysgwr cynradd o flwyddyn Derbyn i Flwyddyn 6 yng Ngwynedd yn gallu derbyn cinio ysgol am ddim. Mae sicrhau cinio poeth yn yr ysgol i bob plentyn cynradd o gymorth mawr i deuluoedd o ystyried y cynnydd mewn costau byw, a dw i'n awyddus i gynifer o deuluoedd â phosibl fanteisio ar y cynllun hwn. Yn sgil cwblhau gosod yr offer yng ngheginau ein hysgolion, mae'r gwasanaeth arlwygo a glanhau rŵan yn canolbwyntio ar hyrwyddo'r cynnig ymysg plant a theuluoedd, deall beth yw'r rhwystrau i rai teuluoedd rhag manteisio ar y cynnig, ynghyd â gweithredu cynlluniau peilot mewn rhai ysgolion lle mae'r gyfradd o blant sy'n elwa o'r cynnig o ginio ysgol am ddim yn is na'r hyn y byddem yn dymuno iddo fod. Edrychaf ymlaen at adrodd ymhellach i chi ar yr elfennau yma yn fy adroddiad nesaf, ond cyn hynny, rwy'n croesawu'r ffaith y bydd y craffwyr hefyd yn rhoi sylw i'r maes pwysig hwn mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ym mis Mawrth 2024.

Moderneiddio adeiladau a'r amgylchedd dysgu

Yn sgil cyflwr gwael adeilad ac amgylchedd dysgu presennol [Ysgol Treferythyr](#) rydym yn adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth er mwyn gwella'r amgylchedd dysgu a sicrhau'r

adnoddau gorau i'r dysgwyr ffynnu. Mae'r gwaith adeiladu yn mynd rhagddo'n dda ar y safle, ac rwy'n edrych ymlaen at yr ysgol newydd yn agor erbyn Medi 2024.

Mae bwriad hefyd i adeiladu ysgol newydd ar gyfer Ysgol Ein Harglwyddes ar safle Ysgol Glanadda (sydd bellach wedi cau) ym Mangor. Yn sgil cadarnhau'r costau terfynol ar gyfer adeiladu'r ysgol newydd, rydym wedi cyflwyno rhan olaf yr achos fusnes ar gyfer rhyddhau'r arian i Lywodraeth Cymru ddechrau mis Ionawr eleni.

Mae bwriad hefyd i wneud gwelliannau i Ysgol Hirael, ynghyd â gwelliannau sylweddol i Ysgol Tryfan ym Mangor, ac rwy'n hynod o falch o gefnogaeth y Cabinet i arallgyfeirio rhan o gyllideb y prosiect addysg ôl-16 yn Arfon ar gyfer gwireddu'r gwelliannau yma'n sgil cynnydd mewn costau. Mae Achos Fusnes ar gyfer rhyddhau'r arian i wireddu'r gwelliannau yn Ysgol Hirael wedi ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru ddechrau mis Ionawr, ac mae trafodaethau cychwynnol wedi eu cynnal gyda phennaeth Ysgol Tryfan er mwyn adnabod dyheadau'r ysgol ar gyfer y gwelliannau er mwyn ystyried a oes modd cwrdd â'r dyheadau rheiny i gyd yn sgil y gyllideb sydd ar gael ynghyd â chyfyngiadau'r safle. Ar hyn o bryd, rydym yn anelu at gyflwyno rhan gyntaf yr achos fusnes ar gyfer Ysgol Tryfan i Lywodraeth Cymru erbyn diwedd Tymor y Gwanwyn 2024 er mwyn sicrhau amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf i'r dysgwyr.

Mae Ysgol y Faenol hefyd wedi cael estyniad sylweddol, fodd bynnag, mae materion cyfreithiol ynglŷn â throsglwyddiadau tir yn parhau, ac felly hoffwn nodi fy ngwerthfawrogiad i'r gwaith sydd wedi bod yn mynd rhagddo yn ddiweddar gan yr Adran Addysg a'r Adran Tai ac Eiddo gyda Chyngor Cymuned Pentir a Phwyllgor Canolfan Gymunedol Penrhosgarnedd i geisio sicrhau datrysiad dros dro i hwyluso parcio yn ystod oriau brig i rieni sydd yn dod a chasglu eu plant o Ysgol y Faenol yn ddyddiol. Rwy'n ymwybodol fod pryderon a rhwystredigaeth yn lleol am y sefyllfa ond hyderaf y bydd y mater wedi ei ddatrys yn fuan er sicrhau cwblhau'r prosiect sydd yn cynnwys canolfan gymunedol newydd.

Rwy'n hynod o falch o allu datgan ein bod wedi sicrhau £4.9m pellach i wella Cyflwr ac Addasrwydd 11 o ysgolion cynradd ac uwchradd yng Ngwynedd sydd wedi eu cynnwys yng ngwedd olaf y prosiect. Pwrpas y prosiect yma yw gwella cyflwr adeiladau presennol ein hysgolion, gan wneud addasiadau i'r adeiladau er mwyn sicrhau eu bod yn addas i bwrpas ac yn gwneud y defnydd gorau o'r gofod sydd ar gael. Mae'r gwaith eisoes wedi cychwyn yn rhai o'r ysgolion, a bydd gwaith yng ngweddill yr ysgolion yn cael ei raglennu dros y misoedd nesaf, gyda gwaith sylweddol mewn ambell ysgol i'w raglennu dros gyfnod gwyliau'r haf eleni.

Yn ystod Tymor yr Haf 2023 bu i ni gynnal 2 weithgor gyda phenaethiaid uwchradd Arfon er mwyn trafod ac ail-ymweld â'r achos dros newid gwreiddiol ar gyfer y prosiect addysg

ôl-16 yn Arfon. Bu i'r Adran adrodd yn ôl i'r penaethiaid ddechrau Medi 2023 yn sgil y gweithgorau a gynhaliwyd, ac yn dilyn hynny, cyflwynwyd adroddiad i Gabinet ym mis Tachwedd 2023 yn adrodd yn ôl ar gasgliadau'r gweithgorau. Rwy'n hynod ddiolchgar o gefnogaeth y Cabinet i arallgyfeirio rhan o gyllideb y prosiect ôl-16 i brosiectau moderneiddio eraill yn sgil y ffaith nad yw'r achos dros newid addysg ôl-16 yn Arfon mor gryf bellach. Er hynny, rwy'n edrych ymlaen i glywed ffrwyth y trafodaethau gyda'r Consortiwm Addysg Ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn ynglŷn â chyfleoedd i gryfhau'r cydweithio ymhellach rhwng yr holl bartneriaid.

Hyrwyddo llesiant plant a phobl ifanc a lleihau cost anfon plant i'r ysgol

Mae'r prosiect hwn yn newydd yng Nghynllun y Cyngor ac yn un o fy mhrif flaenoriaethau i fel Aelod Cabinet Addysg. Ers ei sefydlu, mae holiaduron wedi eu llunio a'u dosbarthu i lywodraethwyr, staff, rhieni a phlant Ysgolion Gwynedd. O ddadansoddi'r holiaduron yma bydd modd adnabod y gwir gost o fynychu'r ysgol a'r heriau ariannol sy'n gysylltiedig â mynychu ysgol mae teuluoedd yn eu wynebu. Bydd y wybodaeth yma yn sail i ystyried ym mha ffordd y gall ysgolion, yr adran addysg ac adrannau eraill y cyngor gydweithio i leihau'r costau ac ysgafnhau baich ariannol ar deuluoedd o anfon eu plant i'r ysgol. Bydd templed o Gynllun Cydraddoldeb yn cael ei gyflwyno i ysgolion yn fuan, gan gymryd i ystyriaeth canfyddiadau a phrif negeseuon o'r ymgynghoriad a gynhaliwyd ar Gynllun Cydraddoldeb yr Awdurdod. Bydd amcanion drafft wedi eu llunio fel man cychwyn i ysgolion eu haddasu i'w anghenion lleol. Rwy'n edrych ymlaen i adrodd ymhellach ar gynnydd y prosiect allweddol bwysig yma y tro nesaf.

Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y sir

Mae Grŵp Tasg a Gorffen wedi ei sefydlu i adnabod mesuryddion i fesur y deilliannau y mae'r Gwasanaeth Ieuentid yn eu cyflawni i bobl ifanc. Hefyd, yn fwy diweddar, mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo i gasglu data a gwybodaeth am y darpariaethau y mae'r gwasanaeth yn eu darparu drwy arolwg barn, ynghyd â holiaduron i ran-ddeiliaid. Rwy'n edrych ymlaen at weld canfyddiadau'r holiaduron yma'n ddiweddarach y mis hwn. Yn sgil y cyfarfod herio perfformiad diwethaf a gynhaliwyd ym mis Rhagfyr, byddwn yn cydweithio gyda'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol mewn perthynas â'r offer chwarae ar gyfer plant a phobl ifanc.

Moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi ar gyfer dysgu Cymraeg i blant

Ar 6 Gorffennaf 2021, bu i'r Cabinet gymeradwyo gweledigaeth newydd ar gyfer Cyfundrefn Addysg Drochi gyfoes yng Ngwynedd. Mae'r weledigaeth newydd yma hefyd yn cynnwys buddsoddiad cyfalaf o £1.1 miliwn gan Lywodraeth Cymru, ac mae gwelliannau eisoes wedi eu gwneud i safle Eifionydd, ynghyd â sefydlu safleoedd addysg drochi o'r newydd ym Mangor. Mae cais cynllunio hefyd wedi ei gymeradwyo ar gyfer sefydlu safle addysg drochi o'r newydd yn Nhywyn, ac rwy'n edrych ymlaen at weld y safle yma'n croesawu newydd-ddyfodiaid am y tro cyntaf erbyn Medi 2024. Rwyf hefyd

yn hynod o falch fod Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo ein hachos fusnes ar gyfer rhyddhau £1.1m pellach i ni ar gyfer buddsoddi a gwella'r amgylchedd dysgu yn ein safleoedd trochi cynradd a gaiff eu lleoli yng Nghaernarfon, Pwllheli a Dolgellau.

Mae grant refeniw Trochi Hwyr, Llywodraeth Cymru hefyd yn ein galluogi i gyfoesi'r ddarpariaeth drochi yn ein canolfannau. Bellach mae cynllun trochi Aberwla wedi ei ddatblygu, sy'n gynllun gwahaniaethol sy'n pontio'r cynradd a'r uwchradd. I gyd-fynd â'r cynllun mae'r prosiect arloesol digidol sy'n gosod cynllun Aberwla a'r cymeriadau ar lwyfan VR y byd rhithiol. Yn ystod Tymor yr Hydref 2023, bu i'r cwmni Animated Technologies gwblhau lleoliad yr Amgueddfa, ac maent ar hyn o bryd yn gweithio ar ddatblygu Caffi Puw Paned, Y Goedwig, a'r Safle Adeiladu erbyn diwedd Tymor yr haf 2024.

Rwy'n hynod o falch hefyd fod staff y Gyfundrefn Drochi wedi cynnal nifer o hyfforddiannau i athrawon a chymorthyddion y Cyfnod Sylfaen ym Medi 2023, gan allu ymateb hefyd i geisiadau gan ysgolion unigol am hyfforddiant neu gefnogaeth o safbwynt egwyddorion trochi. Hefyd, mae'r pennaeth yn y broses o sefydlu Grŵp Defnyddwyr ar gyfer y Gyfundrefn Drochi er mwyn rhannu profiadau, gwybodaeth a chael cyd-ddealltwriaeth rhwng y Gyfundrefn Drochi ac ysgolion, ac rwy'n edrych ymlaen i dderbyn adborth o'r Grŵp Defnyddwyr hynod bwysig yma.

Datblygiad cyffrous diweddar yng Ngwynedd yw bod gennym nifer o ysgolion bellach yn rhan o gynllun peilot *Say Something in Welsh* a Llywodraeth Cymru. Yn y sector uwchradd yn benodol, rydym yn ystyried y cynllun hwn fel peilot i gyfarch y bwlch o ran cefnogaeth i ddysgwyr ym mlynnyddoedd 10 ac 11 yr ysgolion sydd angen cefnogaeth i ddysgu Cymraeg, gan nad yw darpariaeth arferol y Gyfundrefn Drochi yn ymestyn i ddysgwyr y blynyddoedd hyn, er bod staff y gyfundrefn bob amser yn barod i gefnogi a chynnig arweiniad i ysgolion er mwyn cefnogi dysgwyr i gaffael y Gymraeg. Rwy'n edrych ymlaen i adrodd ymhellach i chi ar ddatblygiadau'r cynllun hwn a'i ganlyniadau mewn adroddiad i'r dyfodol.

Gwaith dydd i ddydd yr Adran

Rwy'n hynod o falch o'r cydnabyddiaeth a roddwyd gan Estyn yn eu hadroddiad i ymrwymiad yr Adran Addysg a'r Cyngor hwn i'r Gymraeg. Rwyf hefyd yn ddiolchgar iawn i aelodau'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi am eu gwaith o gynnal Ymchwiliad Craffu Ysgolion Uwchradd Categori 3 Gwynedd, ac rwyf i a'r Adran eisoes wedi cychwyn gweithredu ar rai o'r argymhellion, ac un o'r rheiny yw diweddarau'r Polisi Iaith Addysg, ac rwy'n edrych ymlaen at adrodd ymhellach i chi ar ffrwyth y gwaith hwn cyn diwedd y flwyddyn addysgol.

Mae gwaith yn parhau i fynd rhagddo i ddatblygu Campws Cymunedol ac amgylcheddol gyfeillgar ym Montnewydd, gwerth £12m gan Lywodraeth Cymru. Ar y cyd gyda dysgwyr Ysgol Bontnewydd a oedd yn rhan o'r panel cyfweld rydym wedi penodi cwmni pensaernïol, sef TACP Architects o Wrecsam i ddylunio'r adeilad newydd, ac mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo i geisio dyluniad addas ar gyfer yr ysgol a'r gofod cymunedol ar y safle. Rwy'n edrych ymlaen i adrodd ar gynnydd pellach y prosiect hynod gyffrous hwn y tro nesaf.

Un o'r meysydd sydd wedi derbyn cryn sylw gennym yn herio perfformiad eleni, ac sydd yn un o argymhellion Estyn o wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd yw presenoldeb dysgwyr yn ein hysgolion. Rydym yn ymwybodol ers y pandemig nad yw lefelau presenoldeb dysgwyr wedi dychwelyd i'r hyn ydoedd cyn y pandemig, ac mae'r sefyllfa yng Ngwynedd yn adlewyrchu'r patrwm cenedlaethol. Fodd bynnag, drwy ymdrechion yr Adran ac ysgolion, mae cyfradd presenoldeb yr awdurdod wedi cynyddu i 90.51%, gyda'r sector cynradd wedi gwneud cynnydd da i 92.74%, tra bod presenoldeb y sector uwchradd yn 87.91%

Rwy'n hynod o falch hefyd ein bod wedi gallu ychwanegu cynhwysedd i'r Tîm Lles i allu ymateb a chefnogi dysgwyr a'u teuluoedd lle bo lefelau absenoldebau parhaus yn gymharol uchel. Yn ogystal, braf yw adrodd bod lefelau gwaharddiadau parhaol wedi gostwng yn gyffredinol yn ystod ail hanner Tymor yr Hydref 2023. Mae rhaglen waith barhaus eisoes mewn lle sydd yn adolygu'r gwasanaeth a'r ddarpariaeth gyda'r nod o gynyddu presenoldeb a lleihau nifer y gwaharddiadau yn y sir, ac mae'r rhaglen waith yma i weld yn dwyn ffrwyth ar hyn o bryd.

Gyda thristwch, bu i'r Cabinet gymeradwyo'r cynnig i gau Ysgol Felinwnda ar 31 Rhagfyr 2023 gyda'r dysgwyr i drosglwyddo i ysgol amgen addas, sef Ysgol Llandwrog neu Ysgol Bontnewydd yn unol â dewis rhieni. Rwy'n dymuno'n dda i bob un o'r dysgwyr wrth iddynt ymgartrefu yn eu hysgol newydd, a dros y misoedd nesaf, bydd yr Adran yn paratoi ar gyfer cynnal ymgynghoriad ar ddalgylch Felinwnda, ac rwy'n edrych ymlaen i ystyried y sylwadau a dderbynnir yn sgil yr ymgynghoriad yma.

I gloi, mae'r Adran wedi bod yn gweithio ar lunio Strategaeth Addysg 10 mlynedd i Wynedd. Bu drafft cychwynnol ohono gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 14 Medi 2023, ac yn dilyn hynny bu ymgysylltu arno gyda phenaethiaid ein hysgolion drwy'r grwpiau strategol, ynghyd ag ymgysylltu gyda phobl ifanc mewn Fforwm leuenticid ym Motwnnog. Mae trefniadau ar y gweill i ymgysylltu ymhellach gyda dysgwyr drwy gyfrwng 6 Cyngor Ysgol ar draws y sir, ac rwy'n edrych ymlaen at dderbyn ac ystyried eu hadborth. Bydd sylw pellach yn cael ei roi i'r Strategaeth Addysg yn ystod y tymor yma, cyn ei gyflwyno gerbron y Cabinet i ofyn caniatâd i ni ymgynghori'n

gyhoeddus arno. Rwy'n edrych ymlaen at adrodd ar gynnydd pellach ar y Strategaeth Addysg y tro nesaf.

3.3 Sefyllfa Arbedion

Mae cyfanswm Cynlluniau Arbedion 2023-24 ar gyfer yr adran yn £835,030 ac mae'r cyfan wedi eu gwireddu. Targed arbedion cyfredol yr Adran ar gyfer 2024/25 yw £111,880, ac mae'r cwbl ar drac i'w cyflawni'n amserol.

Mae perfformiad ariannol yr Adran yn cael ei adrodd mewn eitem ar wahân i'r cyfarfod yma o'r Cabinet, gyda rhagolygon y bydd yr Adran yn gorwario erbyn diwedd y flwyddyn ariannol 2023/24. Mae'r gorwariant yn bennaf ar gludiant disgyblion, gyda rhagolygon o orwariant o £1.5m ar y maes yma'n unig, ac mae'r pennawd yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant ynghyd ag adnabod cyfleon i weithredu arbedion lle'n bosib. Mae cyfuniad o danwariant ar benawdau eraill ynghyd â defnydd o gronfeydd wrth gefn yn lleihau'r gorwariant a adroddir i £77k.

4. Sylwadau Swyddogion Statudol

4.1 Prif Swyddog Cyllid

"Rwyf yn fodlon fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o sefyllfa ariannol yr Adran Addysg."

4.2 Swyddog Monitro

"Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb."